

Ilmataadi kannapööre

■ “Algul ei saa vedama, pärast ei saa pidama” kehtib ka ilma tegemistes

Pea kogu aprilli, mai ja nädala jagu juunist janunes maa vihma järele. Nüüd juba päritakse sünoptikuilt, millal sajud lõpevad ning saab asuda heinatööle või minna supelranda le-sima.

Jagus nii sooja kui vihma

Mai lõpp ja juuni esimene nädal oli väga kuiv: Tartumaale nappis vae-valt millimeetri jagu taevavett. Mu-tid müttasid kasvuhoonetes – ainult sealt võis leida vihmausse. Siis aga keerati ülal kraanid valla. Nädalaga tuli kohati maha kuunorm sademeid, kuu lõpuks veel teinegi.

Jaanipäeval sadas enim Tartus (üle 23 mm), kuu lõpul aga Kesk-Eestis (Türil päevaga 50 mm!). Üle Eesti jao-tusid hoovihmad ebaühtlaselt. Tar-tumaal sadas juunis 1,7 kuunormi ehk 104 mm. Sellega võiks tänavuse põuaaja lõppenuks lugeda, kahjustu-sed aga jäävad püsima, eriti viljapõl-dudele.

Õhusooja üle ei saanud just nurise-da, 1999. a jaanikuu rekordkuumu-sest jäadi kaugele maha, tavapäras-t ületati aga ligi kraadi võrra. Kõige soojem oli möödunud kuul suvepea-linnas Pärnus (16,9°), jahedam Pandi-vere kõrgustikul (Jõhvis 15,3°). Eesti keskmiseks soojuseks jäi 15,9°.

Jagus ka päikest ning tuult. Esi-mest oli näha palju just kuu algul, vahel kõrvetas nagu subtroopikas: mõnel päeval ületas ultraviolettkiir-guse indeks 7, mis on meie laiusel kõrge näitaja.

Rekordilise kiirgusdoosi – 13,65 MED – oleksid saanud need, kes päe-vitanuks selgel 20. juunil päikesetõu-sust loojanguni. (MED ehk minimaal-ne erüteemne doos on vähim hulk UV-kiirgust, mis päevitamata naha punetama paneb.)

Kuu lõpus paukus sageli äike. Nagu sünoptikud hoiatasid, kaasnesid võimsate rümpilvedega sooja ja kül-ma õhumassi piiril ka tugevad tormi-iilid ehk pagid. 16. kuupäeval viis tuul Tartus minema suure kaupluse katuse, suve esimesel päeval murdis tuul surfajail konte ning parkides puid. Õnneks pole tänavu veel trom-be-tuulispasku registreeritud.

Välismaal oli ilm nagu ikka: kus palav, kus külm.

Kuu kõrgeim temperatuur leiti Pa-kistanis Sibi linnas 49,5°, palavus ähvardas hinge võtta ka Saksamaal ja Ameerikas. Isegi põhjapoolkera

külmapiirolusel Verhojanskis mõõde-ti 26 soojakraadi.

Talvine pakane paukus aga lõunas Tšiili mägedes (–28°). Arizona osarii-gis lisandus 40kraadisele kuumusele rekordiliste metsapõlengute oma. Seal oleksid hädasti ära kulunud vih-mad, mis tegid pahandust Lääne-Euroopas ning Põhja-Kaukaasias.

Jalgpalli MMi üritas külastada tai-fuun Noguri, mis küll õigel ajal muu-tis meelt, s.t trajektoori.

Ilmast muiste

Saja aasta tagune jaanikuu oli Eesti-ja Liivimaal jahe ning vihmane. Öhu-temperatuur Tartus oli keskmiselt 13,6°, kõikudes 24 ja 5,5° vahel. Vihma sadas 95 mm. Jaanilaupäev oli jahe, päeval sadas veidi, samuti tibutas järg-misel päeval.

Postimehe kirjasaatjad nägid tollast ilmaelu sääraselt:

Võrumaalt. Vihmarikas vilu kevade tõi sellel aastal põllutööle viivitust, nõnda et mõnel mehel tõuvilja küli-mine lõpetatud pole. Mai oli meie pool üleüldse liiga niiske.

Ka juuni on seni ikka vihmane ol-nud. Iseäranis takistav oli Nelipüha-de vihm pidustustele, mida seltsid toi-me panivad.

Rõugest. Heinakasv on alatiste ke-vadiste külmade pärast koguni hili-ne. Mustjõgi tegi tänavu kevade neli suurt vett, millest viimane kõige suu-

rem oli ja sellepärast meie jõe äärsed heinamaad kaua vee all seisivad.

Saaremaalt. Vilu aja pääle vaatama-ta on puusöödikuid ja röövikuid nii rohkesti, et kohati terved tamme met-sasalgad ja viljapuuaiad lehtedest pal-jaks on söödud.

Pikne tegi mitmel pool kurja: Laiva valla piiril “pani ta ühe talumaja põle-ma, kusjuures ta ka ühe naise sur-nuks lõõnud”.

(Muide, 15. juunil 1752, seega 250 aasta eest demonstreeris Benjamin Franklin äikese ajal tuulelohet lennu-tades seost välgujaelektri vahel. Tema leiutatud piksevarras on päästnud lu-gematul arvul inimesi).

Indiast. Säält tulevad jälle halvad sõnumid. Lõikus on põua tõttu suure-malt osalt hukka läinud, nõnda et 90 miljoni inimest näljahäda ähvardab.

AIN KALLIS

MATI NARUSK

